

HANDLING OCH HELHET

När vi som åskådare bänkar oss i biosalongen och ljuset släcks är vi laddade med förväntningar. Vi har gjort oss besväret att komma dit och betalat uppemot en hundralapp för biljetten. Nu ser vi fram emot att under några timmar föras bort på storslagna äventyr. Vi hoppas få känna livets glödande puls i våra ådror, med en intensitet som alltför sällan uppstår i det vanliga vardagslivet.

En av förutsättningarna för att en filmidé ska leva upp till våra förhoppningar är att berättelsen hänger ihop från början till slut. Begreppet *helhet* är också en av grundpelarna i den klassiska dramaturgin.

I praktiken brukar det betyda att det finns någon eller några huvudpersoner vars öden och äventyr man följer filmen igenom. Det brukar finnas en central problematik som hela handlingen spinner runt. Helhet innebär också att man försöker håller sig till en och samma genre. Som åskådare blir man förvirrad om en film börjar som thriller och slutar som komedi. Det är inte så det brukar vara.

För att se exempel på en film där det inte är tydligt vad det ska vara för slags historia, kan man titta på *CAST AWAY* med *Tom Hanks* i huvudrollen som *Chuck Noland*. Chuck överlever en flygkrasch och sitter isolerad i fyra år på en öde ö innan han lyckas bygga sig en flotte och segla därifrån.

CAST AWAY börjar som något slags samtidsdrama om stress men övergår sedan till en Robinson Crusoe-historia, och slutar som ett relationsdrama när Chuck försöker återvända till sitt gamla liv och finner att hans fru gift om sig. Här menar jag att det saknas både övergripande genre och central problematik, vilket gör att filmen känns splittrad.

I det här kapitlet ska vi gå igenom hur man skapar helhet i handlingen och varför det är viktigt för upplevelsen av en film.

VAD HANDLAR FILMEN OM?

Ställer man frågan vad en film handlar om kan man få olika svar. Vi kan ta thrillern **SEVEN** som exempel. Någon säger att filmen handlar om två poliser som jagar en seriemördare som jobbar sig fram efter en lista med de sju dödssynderna. Någon annan menar att filmen handlar om hur man ska kunna bevara sin förmåga att bry sig om andra människor i en anonym och våldspräglad storstadsmiljö. Båda har rätt. Det ena svaret fokuserar på handlingen och det andra på det tema som genomsyrar hela filmen.

Det finns alltså två olika sätt att se på en berättelse, eller om man så vill, två helt olika aspekter av berättandet: *Handling* och *Tema*. Båda är avgörande för att känslan av helhet ska uppstå. Handlingen är den dramatiska berg- och dalbana som känslomässigt fångar åskådarna och engagerar dem i frågan om hur det ska gå. Temat är den allmänmänskliga problematik som författaren är intresserad av att kommentera eller undersöka.

Den yttre handlingen i **SEVEN** är de två poliserna *Somerset* (Morgan Freeman) och *Mills* (Brad Pitt) jakt på seriemördaren *John Doe* (Kevin Spacey) med sina olika turer och vändningar. Men på ett flertal ställen i filmen gestaltas olika vinklingar på hur man ska förhålla sig till det alienerande storstadslivet.

Handling och tema är olika saker men det finns beröringspunkter. I **SEVEN** till exempel säger sig John Doe paradoxalt nog ha utfört sina mord just för att få folk att vakna och se hur omänsklig världen håller på att bli. I **BROARNA I MADISON COUNTY** behandlar temat kärleksrelationer, om de ska grundas på lojalitet eller på passion. Handlingen gestaltar detta genom att hemmafrun *Francesca* och fotografen *Robert* grips av djup passion under sitt korta intensiva möte.

Vi ska se närmare på hur man hanterar tema senare. Här vill jag bara visa skillnaden mellan handling och tema. Blandar man ihop begreppen blir det svårt att hantera de dramaturgiska verktygen.

...

Fortsättningen av kapitlet innehåller bland annat avsnitt om berättelsen som väv, hur man skapar helhet genom orsak och verkan, om kravet på aktiva huvudpersoner, om den centrala konflikten och varför man bör undvika att låta slumpen inverka på handlingen (deus ex machina). Ytterligare saker som tas upp är den dramatiska frågan, enradingen och andra verktyg som hjälper författaren att hålla ihop sin berättelse.